

N:o 63.

Ank. till Riksd. Kansli den 23 April 1872, kl. 12 midd.

*Memorial, angående svenska statens fordran utaf engelska bolaget
The Gellivara company limited.*

(R.-A.)

Uti 10:de punkten af sitt den 14 sistlidne Mars afgifna utlåtande (N:o 37) angående Riksgälds-kontorets förvaltning under den tid som förflutit sedan början af sednaste riksdag, har Stats-Utskottet meddelat fullständig redogörelse för hvad som tillgjorts och förekommit i afseende på utförandet af det åt Fullmäktige af sednaste Riksdag gifna uppdrag att vidtaga alla de åtgärder, som funnits påkallade för att icke allenast bevara statens rätt emot engelska aktiebolaget »*The Gellivara company limited*», dess styrelse och delegare, utan ock att förmå dem att uppfylla sina mot svenska staten åtagna förbindelser. Ehuru de af Fullmäktige i detta hänseende vidtagna åtgärder icke ledt till det åsyftade målet, ansåg dock Utskottet för sin del, att någon uraktlåtenhet vid fullgörandet af det åt Fullmäktige lemnade uppdraget icke billigtvis kunde läggas Fullmäktige till last; och denna Utskottets åsigt har äfven blifvit af Riksdagen gillad. Men då Utskottet derjemte fann det vara af vikt, att alla med denna sak gemenskap egande förhållanden noggrant undersöktes och öfvervägdes, på det visshet må vinnas om och i hvad mån någon utsigt förefinnes att staten må kunna återfå större eller mindre del af den till Lule elfs upprensning

och kanalisering lemnade försträckning, anmälde Utskottet i sammanhang härmed, att Utskottet, som ansett sig böra före denna frågas afgörande inhemta Riksdagens Justitie-ombudsmans utlåtande, framdeles skulle hos Riksdagen göra den framställning i ämnet, hvartill ett noggrant öfvervägande af alla härvid förekommande omständigheter må kunna föranleda.

Efter tagen kännedom af de denna sak rörande handlingar har Justitie-ombudsmannen fäst at Utskottets uppmärksamhet derpå, att vid ämnets betraktande framstode två hufvudfakta, ur hvilka de afgörande slutsatserna för frågans bedömande skola dragas, nemligen: Gellivara bolagets *konkurs i Sverige och liquidation i England*.

Beträffande *den förra*, eller bolagets *konkurs i Sverige*, så förekomme, att, sedan bolaget den 30 December 1867 hos Rådstufvurätten i Luleå sökt att till borgenärer få afstå sin egendom och, med anledning deraf att bolagets styrelse undandragit sig att till uppteckningen af konkursboet uppgifva de tillgångar och skulder, som voro bokförda vid bolagets hufvudkontor i London, i följd hvaraf besagda uppteckning ej kunnat afslutas, flere borgenärer hos bemälda Rådstufvurätt yrkat, att förutnämnda styrelse måtte förpligtas att, å bolagets vägnar, lemna de uppgifter, som för bouppteckningens behöriga afslutande erfordrades, och att samma uppgifter med ed fästa; så har Rådstufvurätten, genom beslut den 20 April 1868, hvilket genom Kongl. Svea Hofrätts laga kraftvunna utslag den 3 December samma år fastställdes, förklarat att, emedan bolagets direktion utgjordes af engelske undersåter bosatte i London, och bolaget vore grundadt enligt engelsk lag, samt Rådstufvurättens beslut i ifrågakomna hänseende icke kunde enligt svensk lag emot direktionen verkställas; Rådstufvurätten icke kunde förordna om förpligtelse för direktionen eller dess ordförande att samma uppgifter afgifva och med ed fästa, utan hänvisades borgenärerna i konkursen att, för den händelse direktionen fortfarande vägrade att afgifva och med ed bekräfta ifrågavarande tillägg till bouppteckningen, dertill söka, enligt engelsk lag, förpligta direktionen.

Häraf följde, enligt Justitie-ombudsmannens åsigt, att för anspråk, som sträcka sig till andra bolagets tillgångar än de i Sverige befintliga, i konkursen afträdde, icke något stöd är att hemta af stadgandet i 9 § af det emellan bolaget och svenska kronan den 21 November 1864 slutade kontrakt, att bolaget i alla rättsförhållanden emellan bolaget och kronan eller enskilda medborgare skulle lyda under svensk domstol och vara underkastad svensk lag.

Vidkommande åter *det andra* hufvudfaktum, eller bolagets *liquidation i England*, har Justitie-ombudsmannen hänvisat till Stats-Utskottets ofvanåberopade utlåtande, hvaraf inhemtas:

huruledes liquidationen uppstått, fortgått och avslutats med bolagets upplösning;

huruledes svenska statsverkets, efter bolagets upplösning anmälda, fordran lemnats utan afseende, emedan bolaget ej längre existerade;»

huruledes, i sammanhang med liquidationen, det gamla Bolaget *rekonstruerat sig* till ett nytt, »*The new Gellivara company limited*», som öfvertagit det gamlas tillgångar och skulder; samt

huruledes de i ämnet rådfrågade engelske juristerne förklarar svenska statsverket ej vidare kunna, med utsigt till framgång, i rättegångsväg inom England utsöka ifrågavarande fordran hos vare sig det gamla eller nya bolaget, enär, hvad det sistnämnda anginge, detsamma icke öfvertagit andra det gamla bolagets förbindelser, än sådana, som vore emot detta gällande, till hvilka icke hörde svenska statsverkets fordran, såsom icke anmäld före det gamla bolagets upplösning. Justitie-ombudsmannen har jemväl erinrat om ofvanbemälda juristers, i sammanhang härmed uttalade åsigt, »att, med »fäst afseende särskildt å den omständighet, att det nya bolaget väsendt- »ligen vore endast en rekonstruktion under ett nytt namn af det gamla, »detta nya bolag icke vore berättigadt till åtnjutande af någon konsideration »från svenska statens sida, åtminstone ej förr, än statens rätta fordran blif- »vit betald eller nöjaktig betäckning därför lemnad;» i afseende hvarå Justitie-ombudsmannen dock tillika meddelat att, enligt hvad han i Riksgäldskontoret, utur dess ombudsmans memorial den 30 September 1871 inhemtat, Kongl. Maj:t, genom nådig resolution den 18 Juli sistnämnda år, tillåtit det nya bolaget att besitta de från det gamla bolaget inköpta fastigheterna samt att å dem i vederbörlig ordning söka lagfart.

Häraf åter följde:

att, då svenska statsverket, i det land, i hvilket merbemälda bolag är stiftadt och under hvars lagar det lydt, på sätt nämndt är, förlorat sin fordringsrätt emot sjelfva bolaget, måste samma rätt äfven vara förlorad emot bolagsmännen, hvilken nation de än tillhöra, i hvad anginge deras förbindelser till bolaget och således äfven den, om hvilken här är fråga, att inbetala tecknad men oguldet aktiebelopp; hvarför slik fordringsrätt icke kunde göras gällande emot de i Sverige bosatte bolagsmännen.

Men om äfven en motsatt åsigt antoges, derest nämnde bolagsmän instämdes till svensk domstol för att förpligtas utbetala det aktiebelopp. de tecknat men icke guldit, kunde dock en sådan åtgärd icke af statsverkets målsmän ensamma beslutas, enär, efter våra rättsbegrepp, en borgenär i konkurs icke kan utsöka hos konkursmassans gäldenärer en dennas fordran, utan äro sysslomännen i konkursen rätte käreande. Dessa började

dock säkerligen icke en så vanskligh rättegång, som denna skulle blifva, om de icke dertill egde bemyndigande af borgenärernas flertal. Dessutom har Justitie-ombudsmannen erinrat om svårigheten att bemöta invändningen om svensk domstols behörighet att upptaga och afgöra sådana frågor, som den om bolagsmännens i ett efter engelsk lag och i England stiftadt bolags skyldighet att, med hvad de kunna vara förbundna att till bolaget gälda, betala en skuld, för hvilken efter engelsk lag bolaget ej häftar, eller den om hvilken verkan bolagets utredning och upplösning kunde hafva på bolagsmännens skyldighet att derefter utbetala hvad som tilläfventyrs finnes oguldet å det af dem tecknade aktieloppet m. m.; samt att styrka verkligheten och beloppet af samma bolagsmäns skulder i följd af underlåten inbetalning till bolaget, då derpå icke finnes att tillgå sådane förbindelser, som svenska aktielagen föreskrifver, utan endast utdrag ur bolagets räkenskaper för en förfluten tid.

Till dessa svårigheter, som äro oskiljaktiga från en dylik rättegång, komme, att beloppet af den vinst statsverket, i bästa fall skulle på densamma göra, vore ganska tvifvelaktigt, då allt hvad som vunnit skulle fördelas på hela beloppet af de i konkursen bevakade oprioriterade fordringar, hvilket, efter en approximativ beräkning, torde, om de nyligen skedda efterbevakningarne medtoges, uppgå till omkring 4 $\frac{1}{2}$ millioner Riksdaler.

Vidare har Justitie-ombudsmannen erinrat att, vid det förhållande, att, »The new Gellivara company limited» redan erhållit nådigt tillstånd att besitta de af detsamma inköpta fastigheterna, några särskilda vilkors fästade vid ett slikt tillstånd, äfven om sådant, då annan köpare till konkursmassans berörda fastigheter icke kunde erhållas, varit klokt och tillrådligt, numera icke kan ega rum. Det vore icke heller staten värdigt, att, sedan detta bolag blifvit fastighetsegare i landet, för detsamma göra någon inskränkning i de lagliga rättigheter, som tillkomma andra fastighetsegare.

Af hvad sålunda blifvit anfördt följde, enligt Justitie-ombudsmannens tanke, att någon ytterligare åtgärd för genomförande af fordringsanspråket emot Gellivara bolag icke vore att vidtaga: hvaremot den redan gjorda bevakningen i bolagets konkurs borde med all omsorg och vaksamhet fullföljas, på det att så stor utdelning, som lag medgäfvit, må statsverket beredas.

På grund af dessa utaf Justitie-ombudsmannen yttrade åsigter, hvilka synas Utskottet väl grundade, får Utskottet hemställa,

att Riksdagen måtte besluta uppdraga åt Fullmäktige i Riksgäldskontoret att fortfarande låta noggrannt tillse, det alla lagliga åt-

gärder värda vidtagna, som må finnas af behofvet påkallade för att tillförsäkra Riksgälds-kontoret att så skyndsamt som möjligt komma i åtnjutande af den utdelning i konkursen, som lagligen bör kontoret tillkomma.

Stockholm den 23 April 1872.

På Stats-Utskottets vägnar:

Arvid Fr:son Posse.

R e s e r v a t i o n :

af Herrar *Liss Olof Larsson* och *J. Rundbäck.*
